

De SleutelbrΩg

vrijzinnig humanistisch tijdschrift | regio Brugge

Driemaandelijks tijdschrift | jaargang 17 NR 1
JANUARI - FEBRUARI - MAART 2019

AFGIFTEKANTOOR Gent X - P309626
AFZENDADRES Beenhouwersstraat 1-3 8000 Brugge
v.u. William Pharasyn - Beelshoek 16 - 8770 Ingelmunster

de mens.nu
is vrijzinnig humanistisch

- 11 Themadossier vrouwen aan de top:
Hilde Vernailen
- 21 Meet and greet met de stichters
van het CGSO
- 25-26 Voorstelling van de FOS Open
Scouting

Inhoud

- 03**   **Edito**
Waar is da feestje?
-
- 04**   **Actueel**
Vrijzinnig Huis Brugge
- 05**   **Conference 'International Humanism'**
21 september 2018 - Deel I
- 08**   **Pleidooi voor een nieuwe Verlichting**
-
- 11**   **Themadossier**
Vrouwen aan de top
Interview met Hilde Vernailen, voorzitter van het Directiecomité van de P&V Groep
-
- 14**   **Waar naartoe**
-
- 17**   **Aankondigingen**
Humanistisch Verbond - Zondagsgesprek met Peter Vereecke
-
- 16**   **Nieuws**
Uit de Vrijzinnige gemeenschap
- 18**   **Uit het huisvandeMens**
- 21**   **Uit de verenigingen - CGSO Brugge**
- 23**   **Uit de verenigingen - DRMB**
-
- 24**   **Brugs & Vrijzinnig**
Yara Debruyne - in de kijker
-
- 25**   **Voorstelling FOS Open Scouting**

Colofon

De Sleutelbrug

ALGEMEEN

De Sleutelbrug is een contact-, informatie en actieblad van het Vrijzinnig Centrum Brugge De Sleutelbrug. De inhoud ervan wordt grotendeels bepaald door bijdragen van lezers en publicaties van de Brugse vrijzinnige verenigingen.

Ondertekende artikels die in de De Sleutelbrug worden opgenomen drukken niet noodzakelijk het standpunt uit van de Vrijzinnige Gemeenschap. De redactie eigent zich het recht toe ingezonden artikels of lezersbrieven in te korten of de publicatie ervan eventueel te weigeren. Deze uitgave wordt mede mogelijk gemaakt door de steun van de Instelling Morele Dienstverlening West-Vlaanderen.

Ons tijdschrift wordt gedrukt op ecologisch verantwoord papier, waarmee de redactie een duidelijk engagement naar meer duurzaamheid levert. Dit papier bestaat uit gerecycleerd papier en uit FSC zuivere vezel. De Forest Stewardship Council, die dit papier het streng gecontroleerd FSC keurmerk heeft gegeven, streeft naar een wereldwijd verantwoord bosbeheer.

CORRESPONDENTIE

Op- en aanmerkingen, lezersbrieven, artikels en bijdragen kunnen overgemaakt worden aan:

William Pharasyn • verantwoordelijke uitgever
Beelshoek 16 • 8770 Ingelmunster
E info@vrijzinnigbrugge.be

KERNREDACTIE

Johan Ackaert, Jo Debruyne, Lieve De Cuyper, William Pharasyn, Eric Nulens

BERICHT AAN DE LEZERS

Je persoonlijke gegevens worden, behoudens van je bezwaar, opgenomen in een bestand dat beheerd wordt door het huisvandeMens, Jeruzalemsstraat 51 te 8000 Brugge. Ze worden uitsluitend gebruikt om je verder te informeren over de activiteiten van de diverse vrijzinnige verenigingen. Overeenkomstig de wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens (08/12/92) kunnen wij je op eenvoudig verzoek kennis geven van je gegevens in ons bestand, ze eventueel corrigeren of verwijderen.

www.facebook.com/groups/VCDDeSleutelbrug

WENS JE JE KOSTELOOS TE ABONNEREN OP ONS TIJDSCHRIFT?

Stuur een mail naar info@vrijzinnigbrugge.be met uw naam, adres en email adres. Je krijgt het tijdschrift dan driemaandelijks in de bus.

Wens je te abonneren op de 3-wekelijkse nieuwsbrief van vrijzinnig West-Vlaanderen?

Surf dan naar www.vrijzinnigwestvlaanderen.be of stuur een mail met je naam, adres en email adres naar:

lieve.decuypere@demens.nu.

VERHUIS JE BINNENKORT?

Als je in de nabije toekomst van plan bent te verhuizen, laat ons dan je nieuw adres weten. Zo blijf je op de hoogte van Vrijzinnig Brugge.

WILLIAM PHARASYN
voorzitter VC Brugge

beste vrienden

Bij het begin van een nieuw jaar, hoort retrospectie. Als ik terugkijk op 2018, zie ik, zoals altijd, te veel slechte zaken: verkeersdoden, milieurampen (sommigen blijven ontkennen dat dit het gevolg is van de opwarming van de aarde), slachtoffers van seksueel geweld, een kloof tussen arm en rijk die maar niet kleiner wordt, honger, daklozen, vluchtelingen, misdadige toestanden in de 'volksport nr 1', tekort aan water tijdens de zomer en misschien tekort aan elektriciteit in de winter (en dit in een 'beschaafd' land als België met een belastingdruk waarmee we aan de top staan van Europa). Gelukkig zijn er nog altijd mensen, groeperingen die tegen al deze mistoestanden ingaan en blijven opkomen voor de zwakkeren in onze maatschappij, die opkomen voor het milieu en voor een gezonde voedselketen, die blijven zeggen hoe de vork werkelijk in de steel zit ook als dit het grootkapitaal niet goed uitkomt. Ik kan iedereen maar aanmoedigen om ook in 2019 de strijd tegen het fake news niet op te geven en te blijven vechten voor waarheid en rechtvaardigheid.

Maar er is ook goed nieuws voor 2019! De Vrijzinnigheid, het humanisme, het Vrije Denken kent reeds verschillende mijlpalen maar krijgt er nu nog een bij: op 21 juni 2019 openen wij feestelijk het nieuwe gebouw in de Hauwersstraat waar zowel het HuisvandeMens als De Brug, Centrum voor Vrije Denken (het nieuwe Vrijzinnig Centrum) hun intrek zullen nemen. Met deze verhuis nemen beiden een prominente plaats in het

Brugse straatbeeld in en verhogen alle vrijzinnige verenigingen hun zichtbaarheid en toegankelijkheid voor een groter publiek.

Indien je de werf aan het Beursplein al gepasseerd bent, kan je er niet naast kijken: van het voormalig politiegebouw blijft niet veel meer over. In de plaats daarvan verschijnt een modern gebouw waarin morele dienstverlening centraal zal staan en op de plaats waar vroeger combi's stonden, komt een polyvalente zaal waar iedereen die het Vrije Denken nastreeft, welkom zal zijn.

Dit is een unieke gebeurtenis voor Brugge waar wij als vrijzinnigen, humanisten en vrijdenkers fier op moeten zijn.

Ik had het genoeg om onlangs de werf te mogen bezoeken en ik moet u bekennen: mijn stoutste verwachtingen zijn overtroffen. Zowel de ruimte die voorzien wordt voor het HuisvandeMens als voor De Brug, centrum voor het Vrije Denken zal beantwoorden aan de noden van deze tijd. Dit is alleen maar mogelijk door een goede samenwerking tussen IMD, provincie, stadsbestuur, HuisvandeMens, VC De Sleutelbrug en de voltallige Brugse Vrijzinnige Gemeenschap.

Momenteel zijn verschillende werkgroepen aan de slag om de Brugse bevolking vanaf september 2019 een mooi programma te kunnen aanbieden waarin ieder zijn gading zal vinden: cultuur, filosofie, eigentijdse thema's, ... alles zal aan bod komen. Een welgemeende 'dank u wel' aan alle leden van deze werkgroepen.

2019 zal zijn slechte momenten hebben maar op 21 juni zullen wij feest vieren. Op die dag neemt het Vrije Denken in Brugge een nieuwe start. Noteer die datum nu reeds met stip in uw agenda en hou het weekend 22-23 juni zeker vrij om het nieuw gebouw te bezoeken. Ondertussen nodig ik u uit om 2019 feestelijk in te zetten.

We zien elkaar op zondag 13 januari a.s. Dan vieren we voor de laatste maal nieuwjaar in de turnzaal van Howest en dit vanaf 11 uur tot 14 uur. Breng uw familie en vrienden mee, laat ze kennis maken met onze warme gemeenschap. Iedereen is van harte welkom.

Ik wens u veel warme winterdagen toe.

Veel leesplezier!

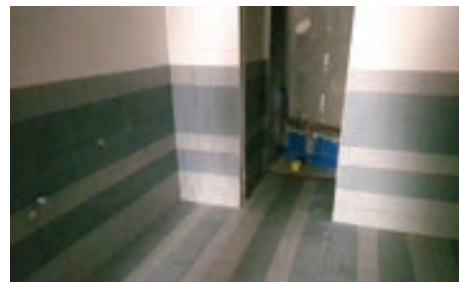

↔↗↘↙ Vrijzinnig Huis Brugge

Voortgang werkzaamheden

Een korte stand van zaken d.d. 6 november:

- 95 % van de gevels zijn wind- en waterdicht, er zijn enkel nog raampartijen open voor transport van materialen.
- Het dak van het hoofdgebouw is hernieuwd.
- Het dak van het tuinpaviljoen is in afwerking.
- De eerste fase technieken is voltooid.
- De pleisterwerken zijn quasi voltooid.
- De binnenwandafwerkingen zijn grotendeels voltooid, de systeemwanden en binnendeuren zijn in bestelling.
- Er zijn tegelwerken bezig in traphal en in de polyvalente zaal.
- Verlaagde plafonds worden geïnstalleerd.
- Op komst:
  - Eind november: plaatsen van de lift.
  - December: afwerken rioleringswerken.
  - Januari: plaatsen van het meubilair binnen.

↔↗↘ Conference 'International Humanism' 21 september 2018

Humanisme in Vlaanderen, België en over de grenzen

DEEL I

CAVA, het Centrum voor Academische en Vrijzinnige Archieven, organiseerde op vrijdag 21 september 2018 in Brussel een internationale conferentie over humanisme met de ondertitel 'Een naoorlogse gemeenschap die in de geschiedenis wordt erkend'. De dag gaf een overzicht van het huidige historisch onderzoek naar humanisme in Vlaanderen, België en over de grenzen. De ontwikkeling van het humanisme in verschillende landen, actuele onderwerpen zoals de relatie tussen theïsme/Islam en secularisme en de uitdagingen waar de georganiseerde vrijzinnigheid in België voor staat, kwamen aan bod. Verschillende interessante sprekers presenteerden hun onderzoek.

Ter inleiding op de conferentie verwees prof. dr. Frank Scheelings, coördinator van CAVA, onder meer naar het boek 'Culturen sterven langzaam' van Rik Pinxten en het boek 'Een leeuw in een kooi: de grenzen van het multiculturele Vlaanderen' van Karel Arnaut. De auteurs werpen een blik op hoe humanisme evolueert in onze multiculturele samenleving waar racisme vaak de kop op steekt. We dienen verschillen te erkennen, respecteren en omarmen, de culturele differentiatie in de samenleving te stimuleren en negotiëren.

In dit nummer belichten we deze items uit het programma van de dag:

Georganiseerd vrijzinnig humanisme na WOII - De naoorlogse gemeenschap in Groot-Brittannië/Europa - Nederlands humanisme na 1945 - Humanisme: de invloed van Sartre en Camus - Historiek van het Belgisch seculier humanisme - Euthanasie en humanisme in België

Georganiseerd vrijzinnig humanisme na WOII

In de nasleep van de Tweede Wereldoorlog ging de wereld een nieuwe fase van georganiseerde vrijheid in. De vrijdenkers van de vierde generatie die bij deze fase waren betrokken, waren de eersten die expliciet streefden naar een niet-religieus humanisme en worden daarom 'seculiere humanisten' of 'moderne humanisten' genoemd. Verschillende van de organisaties waarin deze vrijdenkers betrokken waren (de American Ethical Union, de American Humanist Association, de British Ethical Union, de Dutch Humanist Union, de Belgian Humanist Union en de Indian Radical Humanist Movement) organiseerden zich internationaal en in 1952 werd de International Humanist and Ethical Union gevormd.

De naoorlogse gemeenschap in Groot-Brittannië/Europa

'Het mooiste uur van het humanisme'

Spreker Callum Brown van de universiteit van Glasgow bracht een beschouwing over de naoorlogse jaren die een kritieke tijd waren van religieuze verandering. In de periode 1945-60 vond er in Groot-Brittannië een verschuiving plaats in het creëren van netwerken voor de herziening van wetten en overheidsbeleid. Op gebieden zoals vrijheid van denken en geloven, censuur, huwelijk, echtscheiding, anticonceptie, abortus, kunstmatige inseminatie, ... ontwikkelde een nieuw beleid. Tussen 60 en 70 passeerden veel nieuwe wetten. Een aantal succesfactoren en sleutelfiguren lagen aan de basis. Er was de oprichting van een complex netwerk van sociale hervor-

mers gedreven door utopische visies voor de moderne samenleving. Wat opkwam, was niet alleen een beweging, maar een oorzaak, de humanistische oorzaak, die in de jaren 60 tot bloei kwam in het zogenaamde 'liberale uur'. Dit was het mooiste uur van het humanisme, met een sterke humanistische invloed op de wetgeving. Gelijkaardige netwerken waren actief in andere Europese en waarschijnlijk ook in Noord-Amerikaanse staten in de jaren 50 en 60. Onze morele wereld heeft zijn basis in de jaren 60.

Nederlands humanisme na 1945

Bert Gasenbeek, directeur van het Humanistisch Historisch Centrum in Nederland, behandelde de karakteristieken van onze noorderburen. Nederland heeft een traditie van verdraagzaamheid en vrijheid. Dit groeide uit het koopmanschap, de handel en niet zozeer vanuit ideeën. Tot in 1945 was er een zeer kleine groep humanisten. Humanisme was een warme mantel waarbinnen vrijdenkers reflecteerden. Maar na WOII kwam er een ongekend succes van georganiseerd humanisme. Er kwamen morele en politieke inspanningen, humanisme werd meer 'een stromend water'. De kleine groep vastbesloten en hardwerkende humanisten gaven het seculiere humanisme als een respectabele levensstijl een vaste plaats in de samenleving. Een succesfactor was de verzuiling in Katholieken, Protestanten, Liberalen en Socialisten en de 2 principes waarrond werd samengewerkt: binnen de eigen pilaar had je de vrijheid om te doen wat je wil, men ging niet interfereren en er was een streven naar pacificatie. Tussen 1945 en 1987 was Jaap Van Praag, de oprichter van het Humanistisch Verbond, een belangrijk figuur. Hij voerde 'een grote strijd' gericht op het ondersteunen en inspireren van een grote groep kerkverlaters en een 'kleine strijd', de emancipatiestrijd van buitenkerkelijken voor een volwaardige plaats in verschillende gebieden van de samenleving. In 1993 werd de politiek geëngageerde Paul Cliteur voorzitter van het Humanistisch Verbond, in die periode en nadien was er een golf van gewenste samenwerking en veranderingen en een postmodernisme golf. Nu zijn de georganiseerde humanisten een kleine groep die lobbyt rond sociale kwesties. 40% van de bevolking heeft een humanistische attitude in wat ze zeggen en ideeën. Het is heel breed nu, er is geen scherpe branding. Er zijn veel 'happy humanists'. Maar er zijn uitdagingen: de humanistische waarden die onder druk staan, waaronder de vrije meningsuiting, militante Islamisten en ook militante Christenen en het nieuwe liberalisme.

Humanisme: de invloed van Sartre en Camus

Else Walravens deed onderzoeken binnen het domein van de filosofie van verlichting en humanisme. Het onderwerp dat zij

aanbracht is de intellectuele inbreng van het Franse atheïstische existentialisme voor de ontwikkeling van het moderne naoorlogse humanisme. Deze tendens binnen de existentiële filosofie heeft 3 kenmerken: ten eerste door de opvatting van de fundamentele absurditeit of betekenis en doelloosheid van de wereld; ten tweede door het formuleren van een existentiële visie van de mens (met de nadruk op menselijke vrijheid); en ten derde, door het zoeken naar een gevoel van leven ondanks het 'nihilistische' uitgangspunt en door het aanbieden van een nieuwe ethische oriëntatie op basis van de specifieke existentiële antropologie. Invloedrijk zijn de ideeën van Jean-Paul Sartre en Simone de Beauvoir en anderzijds de mening van Albert Camus. Door hun a-religieuze, atheïstische wereldbeschouwing hebben deze schrijvers-filosofen zowel de voortgaande secularisatie uitgedrukt als versterkt. En het constructieve deel van hun filosofie was een rijke bron van inspiratie voor een humanisme dat behoefte had aan een vernieuwing na de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog. Tijdens de daaropvolgende periode van de Koude Oorlog en de dekolonisatie voedden de tegengestelde opvattingen van Camus en Sartre over het communisme en de legitimiteit van revolutionair geweld de discussie over deze vragen tussen seculiere humanisten.

Camus schreef 'De mythe van Sisyphus' rond de vraag: Hoe moet ik leven, als ik mij nergens op kan beroepen? Het is een onbegrijpelijke, irrationele wereld, er is de absurditeit van de dood en de mensheid is gedoemd om te falen. Zin geven aan het leven, intens en passioneel leven is de boodschap. Zijn denken krijgt een politieke en sociale dimensie die draait om revolutie en solidariteit. Hij legt een morele basis voor rebelle. Eindnoot Else Walravens: De mogelijke en waarschijnlijke invloed van Camus en Sartre's atheïstisch existentialisme op het naoorlogse Vlaams/Belgische seculier humanisme is nog niet ten gronde bestudeerd!

Historiek van het Belgisch seculier humanisme

De historiek van het seculier humanisme in België werd geschetst door Jeffrey Tyssens van de VUB. Een aandachtspunt was dat de Belgische vrijdenkers na de oorlog invloed hadden op onze buurlanden, ze zorgden voor een domino-effect. Scheiding Kerk en Staat viel niet bij iedereen in goede aarde maar het gevoel was algemeen gezien aanwezig. Overeenkomsten met Nederland zijn de verzuiling en pacificatie. Over het heden werd o.a. gezegd dat er dan wel lege kerken zijn maar religie markeert nog altijd terreinen. Er is de aanwezigheid van de Islam, en diens voet tussen de deur. Er zijn minderheidsclaims. Seculier humanisme erft van zijn jaren 50. Met de

huidige debatten over de plaats van religie in de publieke sfeer, met name veroorzaakt door een meer zichtbare Islam, lijkt seculier humanisme, althans gedeeltelijk, meer expliciet terug te verbinden met een aantal oudere posities met betrekking tot staatneutraliteit in religieuze aangelegenheden.

Euthanasie en humanisme in België

Niels De Nutte, een jonge onderzoeker bij CAVA, leverde een proefschrift af dat euthanasie in België behandelt in de jaren 1970 tot de jaren 1990. België staat algemeen bekend als een ethisch vooruitstrevend land. Abortus en euthanasie zijn mogelijk, het homohuwelijk en adoptie door homokoppels is legaal en andere wetten voorkomen discriminatie in vele vormen. Historisch gezien echter was België een land dat sterk gedomineerd werd door katholieke morele regels en waarden, anders dan buurlanden zoals Frankrijk en Nederland. De naoorlogse humanistische organisaties (HV/UVV) in Vlaanderen hebben bijgedragen aan de legalisering van euthanasie in 2002. De nadruk van de presentatie lag op de periode 1977-1996, het moment waarop het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek werd opgericht (*1993). Het unieke van de Belgische zaak - met momenteel 4 van de 5 gevallen van euthanasie in Vlaanderen, en slechts 1 op de 5 in Wallonië - werd duidelijk in een korte vergelijking met Nederland en traditionele Angelsaksische benaderingen van euthanasie. België en Nederland hebben wetten terwijl dat in de Britse context in de jaren '60, in het Liberal Hour, niet is gelukt.

Enkele aandachtspunten:

- België is voorloper dankzij een cocktail van mechanisatie van de medische praktijk, emancipatie in de relatie tussen de arts en patiënt en de brede maatschappelijke secularisering.
- De aanvaarding die in onze samenleving zit ingebed, droeg bij tot het succes van euthanasie in België. Het wordt vandaag beschouwd als een normale medische praktijk.
- De humanistische organisaties gingen te werk via een aanval op taboes, contentcreatie (wat verstaan we onder

euthanasie?), bewustmakingen het aanbieden van een optie. Die acties werden weliswaar bemoeilijkt door, onder andere, de zwakke politieke vertegenwoordiging van vrijzinnige organisaties.

- Vandaag is er een positieve houding van de media ten opzichte van euthanasie, algemeen gezien is er een vrij positieve verslaggeving. We zagen b.v. Wim Distelmans in Topdokters en dit werd goed onthaald door het publiek.

Na de presentatie kwamen enkele bedenkingen en vragen uit het internationale publiek.

Professor Tyssens legde uit dat de huidige macht van de katholiek geïnspireerde instellingen (als onderdeel van een katholieke zuil (pillar) niet onderschat mag worden en misschien wel groter is dan een aantal decennia geleden. Met 'eufemism catholics' doelde hij op wat wij gewoontekatholieken of in de literatuur 'sociaal-culturele christenen' noemen. Zij zijn niet meer sterk gelovig maar nemen deel aan de rituelen van de katholieke kerk uit gewoonte, omdat hun ouders dat ook deden.

Zwitserland heeft een aantal instellingen, soms 'euthanasiehotels' genoemd, waar de legale lijn bewandeld wordt door hulp bij zelfdoding toe te passen.

Cijfers euthanasie in Wallonië en in Vlaanderen: hoe verklaar je het verschil?

In Wallonië wordt er minder geregistreerd. Een reden die ook wordt gegeven is het sterkere paternalisme van Waalse artsen en het meer landelijk karakter van de regio en dus groter belang van huisartsen, die vaak minder geneigd zijn om op euthanasievragen in te gaan (zie de studie van het MELC CONSORTIUM in 2014). Hoewel dit waarschijnlijk een grond van waarheid heeft, is onderzoeker Niels De Nutte er voorzichtig in, het immers nog niet grondig historisch of sociologisch onderzocht.

VERSLAGGEVING: LIEVE DE CUYPER

↔↗↘ Pleidooi voor een nieuwe Verlichting

Algemeen wordt aangenomen dat de Verlichting of de Eeuw van de Rede ongeveer samenvalt met de 18de eeuw. Zich afzetten tegen alle vormen van autoriteit en het pleiten voor 'vrijheid' en 'gelijkheid' stond centraal. Het Verlichtingsdenken inspireerde de Amerikaanse en Franse revolutie. Wie kent niet de leuze 'Liberté, égalité, fraternité'? Het zijn idealen waarvoor wij, vrijzinnigen, staan. Toch moeten we ons bewust zijn van de historische context waarin ze tot stand kwamen. Pascal Debruyne vat dit in een opiniestuk op de website van Oikos, ondertekend door andere academici, als volgt samen: *"Hoe belangrijk deze idealen ook zijn, de Verlichting heeft ook een schaduwzijde wanneer zij als rechtvaardiging dient om de Ander te 'beschaven' of met geweld van bovenaf te 'emanciperen'. Dit leidde in het verleden reeds tot koloniale misdaden en een paternalistische houding tegenover vrouwen en de eigen arbeidersklasse."*¹ Hij gaat verder: *"Het verlichtingsideaal is het waard om verdedigd te worden, maar wanneer zullen we beseffen dat vrijheid en gelijkheid nog altijd niet voor iedereen gegarandeerd worden? We leven nog steeds niet in een rechtvaardige maatschappij die ieders vrije rechten in gelijke levenskwaliteit omzet."* Ook in een opiniestuk van De Wereld Morgen wordt - met gelijkaardige verwijzingen - stevig van leer getrokken tegen deze "elitaire leugen".²

Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

Hoewel er historische referenties zijn vanaf de Oudheid over de Middeleeuwen tot in de 15de-16de eeuw, is het vooral de Eeuw van de Rede (de Verlichting) die als bakermat wordt

beschouwd voor het formuleren van 'mensenrechten'. Het duurde nog ruim anderhalve eeuw, na verschillende bloedige oorlogen met dito uitwassen, alvorens op 10 december 1948 de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties bijeen in Parijs (Frankrijk) werd aangenomen. Dit jaar (2018) wordt de 70ste verjaardag van deze belangrijke verklaring gevierd.

Ook hier moeten we ons bewust zijn van het tijdsgewricht waarin de UVRM tot stand kwamen: de kolonisatie was volop aan de gang, vrouwen kregen in ons land voor het eerst stemrecht, het communisme kende uitbreiding in bepaalde delen van de wereld, Israël werd opgericht met de al-Nakba tot gevolg ... en - niet te vergeten - de Verenigde Naties bestonden toen uit 58 lidstaten.

In de voorbije driekwart eeuw zijn vaak kritieken geformuleerd op de UVRM én de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties (MRVN), het orgaan dat zich richt op de naleving van de verdragen voor de mensenrechten. De Islam en de Arabische wereld hebben respectievelijk in 1981 en in 1994 elk hun verklaring inzake mensenrechten gepubliceerd waarin de sharia boven de UVRM staat. De Verenigde Staten hebben zich in 2018 teruggetrokken uit de MRVN omwille van de veroordelingen van Israël wegens de schending van de mensenrechten van de Palestijnen. De extreemrechtse en rechts populistische partijen (cf. Vlaams Belang en N-VA in eigen land) laten niet na om met verklaringen of eigen interpretaties de UVRM uit te hollen. Enz.

¹ Zie <https://www.oikos.be/english/34-schrijversgemeenschap/schrijversgemeenschap/108-sp-2123565203> (laatst geraadpleegd op 10 november 2018).

² Zie <http://community.dewereldmorgen.be/blog/marcvercoutere/2018/01/19/de-verlichting-de-grootste-elitaire-leugen-uit-de-moderne-geschiedenis> (laatst geraadpleegd op 10 november 2018).

De Club van Rome

De Club van Rome, opgericht in 1968, is vooral bekend geworden met het rapport *Grenzen aan de groei* (Meadows D. et al., 1972) dat in 1972 werd gepubliceerd. Hierin wordt ingegaan op de gevolgen van de naoorlogse productie en consumptie. Het gebruik van energie en grondstoffen, de uitstoot naar het milieu en de bevolkingsgroei speelden in de modellen een grote rol. Ondanks de kritiek die werd geformuleerd op de resultaten van het onderzoek, uitgevoerd aan het Massachusetts Institute of Technology (MIT), konden dezelfde onderzoekers twintig jaar later (Meadows D. et al., 1992) in een nieuwe analyse bevestigen dat we 'De grenzen voorbij' waren en dat we richting 'Een wereldwijde catastrofe of een duurzame wereld' zouden gaan.

Dit jaar bestaat de organisatie 50 jaar. Naar aanleiding van deze verjaardag werd een nieuwe publicatie voorgesteld: *Come On! - Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet* (von Weizsäcker E. and Wijkman A., 2018). De uitroep aan het begin van de titel heeft drie betekenissen, zo verklaren de auteurs:

- Kom aan! Zeg me niet dat de huidige trends duurzaam zijn!
- Kom aan! Blijf niet steken bij verouderde filosofieën!
- Kom aan! Vergezel ons op een spannende tocht naar een duurzame wereld!

Maar er is meer ...

Pleidooi voor een nieuwe Verlichting

Tegen deze achtergrond wijst de Club van Rome (CoR) in dit nieuwe rapport erop dat de Verlichting tot stand is gekomen in 'een lege wereld' (*'an empty world'*). Deze toestand op onze planeet duurde grosso modo tot vlak na Wereldoorlog II en net voor de economische expansie aan het begin van de jaren '50: er leefden toen 2,3 miljard mensen op onze planeet, de rijkdom was 1/20 van deze op vandaag, minder dan 30 % van de mensen woonden in steden, het energiegebruik en de bijhorende emissies van CO₂ bedroegen ongeveer 1/6 van deze op vandaag, enz.

Nu is er 'een volle wereld' (*'a full world'*), terwijl we nog steeds doen alsof dit niet zo is en alsof er niets aan de hand is. Niettemin weten we uit de internationale wetenschappelijke rapporten dat de wereld voor ernstige uitdagingen staat. Op de vraag "Why it is so hard to change the old trends?" antwoordt de CoR "Well, changing trends depends on changing minds." Er wordt op gewezen dat het doordringen van de Verlichtingsidealen in de samenleving twee eeuwen duurde. Nu is er nog maar een halve eeuw voorbij sedert we ons van die toestandsverandering op de wereld bewust zijn gaan worden ... Ondertussen weten we uit wetenschappelijke analyses dat er ons nog slechts ongeveer een kwart eeuw rest om de nood-

zakelijke omslag te realiseren in onze productie- en consumptiepatronen (cf. klimaatverandering, verlies aan biodiversiteit, ontbossing, bodemdegradatie ...). De CoR geeft dan ook aan: *“The cumulative implications of these trends are forcing us to dramatically change the direction of progress and to work hard on the creation of the new Enlightenment. That new Enlightenment should reinvigorate the spirit of inquiry and bold visioning, and a kind of humanism that is not in a primitive manner anthropocentric but allows also for compassion for other living beings, while incorporating far more attention to the long-term future.”* Hierbij wordt duidelijk aangegeven dat een pleidooi wordt gehouden voor ‘Een nieuwe Verlichting, niet een hernieuwd Rationalisme’, dat het gaat over het zoeken naar een evenwicht, met name ‘een filosofie van balans, niet van uitsluiting’.

• • •

Als vrijzinnigen, ‘erfgenamen van de Verlichting’ zoals de Mens.Nu West-Vlaanderen ons noemt³, moeten we de uitdaging aangaan hierover diepgaand na te denken: dit zijn we aan onszelf verplicht. Er is trouwens nog een reden: we kunnen het niet aan anderen (alleen) overlaten. In het rapport ‘Come On!’ worden enkele bladzijden gewijd aan Laudato Sí, de zogenoemde ‘groene’ encycliek die paus Franciscus op 18 juni 2015 afkondigde. De CoR schrijft hierover: *“The message of this historic encyclical is very clear: Humanity is on a suicidal trajectory, unless some strong, restraining rules are accepted that curtail the short-term utilitarian habits of our current economic paradigm.”* Alvorens de auteurs van de CoR-publicatie worden weggezet als anti-Verlichting of - godbetert - pro-Katholiek ... lees eens het kaderstukje over hun achtergrond.

• • •

De oproep om hierover op korte termijn diepgaand na te denken en vervolgens actie te ondernemen is vanzelfsprekend niet zonder risico. Anderen zullen er met ons op wijzen dat het in vraag stellen van de Verlichtingsidealen of van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens in de kaart kan spelen van diegenen die deze idealen willen uithollen of ‘hineininterpretieren’. Dit gaat echter over strategie, m.a.w. hoe we achteraf met de resultaten van ons denkproces omgaan. Hiervoor zijn er verschillende mogelijke pistes.

Nu komt het er vooral op aan om vanuit de vrijzinnige wereld het denkproces op korte termijn in gang te zetten en er weerklank aan te geven. Is dit geen initiatief die kan worden geno-

men binnen ‘De Brug, Centrum voor het Vrije Denken’, dat in de lente van 2019 te Brugge wordt geopend?

Over de auteurs van Come On!

Aan het begin van het rapport wordt de erkentelijkheid uitgesproken voor de bijdragen van vele leden van de Club van Rome. Elk hebben zij op basis van hun expertise ontwerpstukken ingestuurd. Een kerngroep heeft deze input uiteindelijk gestroomlijnd, maar het zijn Ernst Ulrich von Weizsäcker en Anders Wijkman die als verantwoordelijke auteurs worden vermeld. Samen zijn ze co-voorzitter geweest van de Club van Rome.

Ernst Ulrich von Weizsäcker

Geboren in 1939, is hij een telg van de ‘von Weizsäcker’-familie in Duitsland, waaruit heel wat prominente wetenschappers en politici voortkwamen. Zelf heeft hij een doctoraat in de biologie. Ernst Ulrich von Weizsäcker was enerzijds werkzaam in de academische wereld en anderzijds lid van het Duitse parlement voor de sociaal-democratische partij. Vooral vanaf begin jaren '90 krijgt hij internationaal bekendheid omwille van zijn publicaties over duurzame product- en consumptiepatronen.

Anders Wijkman

Hij is geboren in 1944. Hij is lange tijd een Zweedse politicus geweest voor de christendemocratische partij in het nationale en het Europese parlement: zijn focus lag vooral op milieu en humanitaire zaken. Hoewel hij als politicus steeds een uitgesproken mening had, is hij vooral na zijn politieke loopbaan bekend geworden in andere internationale middens.

BERNARD MAZIJN

³ Zie <https://www.vrijzinnigwestvlaanderen.be/de-media/thema-artikels/erfgenamen-verlichting> (laatst geraadpleegd op 10 november 2018).

Vrouwen aan de top

Interview met Hilde Vernailen, voorzitter van het Directiecomité van de P&V Groep

Voorstelling van de P&V Groep

De P&V Groep is een Belgische coöperatieve verzekeringsgroep die werd opgericht in 1907. Via verschillende merken (P&V, Vivium, ...) en distributiekanaal (makelaars, agenten, ...) biedt de groep een breed gamma verzekeringsoplossingen aan voor particulieren, zelfstandigen, bedrijven, instellingen en de publieke sector. Eind 2017 telde de P&V Groep 1.568 medewerkers.

Via de Stichting P&V levert de P&V Groep ook een actieve bijdrage aan verantwoordelijk burgerschap en een meer solidaire samenleving.

Meer info: www.pv.be | www.foundationpv.be

U studeerde af als licentiate Economische Wetenschappen aan de KUL en via Bank Nagelmackers bent u in 2002 bij de P&V Groep gekomen. U bent lid van het Directiecomité sinds 2007 en voorzitter van het Directiecomité sinds juni 2011. Was dit een bewuste keuze, wou u dit bereiken?

Ik heb nooit ambities gehad voor een bepaalde positie. Mijn ambitie was en is nog altijd om de zaken goed te doen, om te groeien in wat ik doe en bij te dragen. Je rolt daarin, van het een komt het ander. Jacques Forest, de vorige voorzitter van het Directiecomité, heeft mij gebeld toen ik nog bij Bank Nagelmackers was en mij gevraagd om voor een project binnen de P&V Groep te komen werken. "En daarna zien we wel", zei hij mij toen. Mensen vertellen mij nu dat hij dat "daarna" al voor ogen had, maar ik had dat helemaal niet voor ogen. Ik was gewoon heel blij met mijn nieuwe uitdaging en om weer bij de P&V Groep te komen werken. Voor mij was dat een belangrijke keuze op dat moment. Na de fusie van Codep - de spaarbank van P&V waar ik mijn carrière begon - met Bank Nagelmackers en de verkoop aan de groep Delta Lloyd was ik een tijdje weggeweest uit de groep. Als je hebt gewerkt voor een coöperatieve groep met de waarden die wij hebben, dan merk je het verschil als dat even niet meer zo is. We beseffen dat dikwijls te weinig, maar als je er even uitstapt, dan weet je echt wat het verschil is. Ik heb gedurende een jaar op dat project gewerkt en toen al ideeën uitgewisseld met Jacques Forest. In 2003 zijn we samen op acquisitie geweest en het was logisch dat ik die ging begeleiden, want dat had ik bij Bank Nagelmackers ook gedaan.

Was uw beslissing om Jacques Forest op te volgen mede ingegeven door het feit dat u een vrouw bent? Wou u hiermee een statement naar de buitenwereld maken?

Helemaal niet. Dat onderscheid hebben we nooit gemaakt. Ik denk dat ik de luxe heb om te mogen zeggen dat in de P&V Groep het onderscheid man-vrouw in dergelijke beslissingen nooit gespeeld heeft. Maar ik besef wel dat dit een luxepositie is en dat het in veel bedrijven anders is. Het voelde toen ook niet zo aan, het was een natuurlijke evolutie. Door de buitenwereld wordt dit meer als speciaal gezien dan hier intern.

Wat was dan uw ultieme drijfveer om deze positie - voorzitter van het Directiecomité - te aanvaarden?

Je moet je de vraag stellen of je daar de juiste persoon voor bent, of je het aankan en of je de juiste mensen rondom je hebt. Als het antwoord "ja" is en als je je daarop kan organiseren, waarom zou je het dan niet doen? Het was een mooie uitdaging en Jacques en ik waren twee handen op één buik. Ik denk dat er weinig successieverhalen op die manier zijn verlopen: wij hebben anderhalf jaar parallel gedraaid, het is zeer harmonieus gebeurd, zonder verrassingen.

Ik kan mij herinneren dat u op het personeelsfeest, kort na uw aanstelling, emotioneel was. Ligt dat in uw natuur?

Dat ligt inderdaad in mijn natuur, ik ben een emotioneel iemand. Er was daar zoveel volk, ik voelde mij gesteund door iedereen. Dat was een belangrijk moment. Wat ik doe, doe ik samen met mensen. Personeel is voor mij zeer belangrijk. Je weet dat je nooit unanimiteit kunt bereiken bij iedereen over alle beslissingen die je neemt, maar je neemt die wel om het bedrijf te doen groeien en het personeel te laten meegroeien. Voor mij is die band met de mensen enorm belangrijk.

De verzekeringswereld kwam de laatste jaren in het nieuws door noodzakelijke afslankingen. Ook de P&V Groep is hierbij betrokken. Hoe pakt u dit aan?

Toen wij in september 2016 gecommuniceerd hebben over de impact van alle informatisering en nieuwe processen, was dat uit een bezorgdheid van transparantie naar ons personeel. We vonden het als Directiecomité belangrijk om de gevolgen voor onze verschillende afdelingen transparant mee te delen: meer flexibiliteit, modernere verloningssystemen ... we wilden dit allemaal op tafel leggen. We hebben nog getwijfeld of het toen een goed moment was om te communiceren omdat ook Caterpillar en AXA met hun plannen naar buiten kwamen. Terwijl het voor ons toch een ander gegeven was. Wij gingen geen mensen ontslaan. Wij waren in gesprek met de vakbonden over de manier waarop. En wij hadden tijd, onze horizon was 2020. Toen we wisten dat ook ING ging communiceren, hebben we beslist om niet langer te wachten. Iedereen verwachtte ook dat we zouden communiceren. Ik heb dit zelf op de ondernemingsraad gebracht. Daarna zijn we in de maastroom van de pers meegenomen, die ons goed behandeld heeft. Ook de vakbonden hebben naar buiten positief over ons gecommuniceerd. Het is natuurlijk spijtig dat we met minder mensen verder moeten, maar we gaan dat goed doen. Het is niet gemakkelijk voor onze mensen, het creëert spanningen in bijvoorbeeld kleinere ploegen waar het over veel mensen gaat. Hier en daar zien we ook bepaalde competenties vertrekken, die we liever niet zien gaan. Maar ik durf zeggen dat we het op een totaal andere manier aanpakken. Niet zoals bij bedrijven waar grote afslankingen gebeuren zonder meer.

Wat doet het met een voorzitter als mens, als je dit moet vertellen?

Tewerkstelling is een van onze bekommernissen. Als we erin slagen om te groeien, zullen we in de toekomst wel terug met meer mensen kunnen werken. Het is voor een voorzitter altijd afwegen wat absoluut noodzakelijk is om ons bestaan en onze meerwaarde naar de toekomst toe te vrijwaren. De negatieve gevolgen ervan moet je ook beheren en dat is niet leuk, dat doet pijn. Als mensen op hun laatste werkdag bij mij afscheid komen nemen, doet me dat iets, dat pakt mij altijd.

Slechts 2% van de CEO's van de 500 grootste bedrijven is een vrouw. Wat is volgens u de oorzaak?

Bij een aantal bedrijven wordt het nog altijd niet zomaar aanvaard dat vrouwen doorgroeien. Ik ken een aantal vrouwen op hooggeplaatste functies in bedrijven waar dat minder evident is. Het is niet aangenaam om constant te moeten vechten om je mannetje te staan. Ik kan mij voorstellen dat je dan zegt: "Voor mij hoeft het niet meer." Of je nu man of vrouw bent, een hooggeplaatste functie vraagt veel werk en opofferingen: de evenwichten tussen sociaal, privé- en professioneel leven moet je op orde houden. Je moet andere keuzes maken en je moet ook de mogelijkheid hebben om die keuzes te maken. En het is belangrijk dat je steun krijgt uit je privéomgeving. Ik heb

het geluk dat ik hierin ongelofelijk gesteund wordt, maar dat is niet bij iedereen zo. Ik begrijp ook heel goed vrouwen, voornamelijk met jonge kinderen, die zeggen dat ze niet de indruk of het gevoel willen hebben alles maar half te doen. Het is soms toch wel moeilijk om alles goed te doen. Ik heb zelf geen jonge kinderen, maar ik denk dat ik het dan niet zou kunnen. Mijn jongste zus spreekt mij hierin tegen. Ze zegt dat ik zodanig goed georganiseerd ben, dat ik het wel zou kunnen. Misschien wel, ik weet het niet. Ik zou, denk ik, gewrongen zitten. Ik zou mij afvragen of ik de juiste keuze wel maak. De relatie van een moeder met haar kinderen is toch anders dan die van een vader. Zomaar zeggen dat de man het maar moet overnemen, is niet evident, ook al ben ik ervan overtuigd dat de meeste mannen dat idee vandaag steunen. Niet alle bedrijven zijn hier even open-minded over en hebben hier begrip voor. Talentvolle vrouwen wachten dan maar om carrière te maken tot de kinderen groter zijn, maar dan zijn de kansen soms al gepasseerd en hebben andere mensen de plaatsen ingenomen.

Voor een vrouw is het minder evident om eerst voor het beroep te kiezen en dan pas voor het gezin. Voor een man wordt het als vanzelfsprekend gezien dat de vrouw een opportuniteit laat liggen en een stapje opzij zet.

Ik ken een man die hier bij ons op hoog niveau werkt. Toen hij de keuze maakte om naar ons te komen zei hij: "Ik wil mijn kinderen zien opgroeien." Dus ook voor een man is het soms niet zo evident. Wat bepaalde bedrijven vragen aan hun topkader, is toch wel veel. Maar voor een vrouw is het ook fysiek anders. Moeders hebben een nauwere fysieke band met hun jonge kinderen dan de vaders. Dat is de natuur en als de kinderen ouder worden kan dat veranderen. Maar het blijft voor een vrouw moeilijk. Ik pleit zeker voor gelijke rechten en plichten voor mannen en vrouwen maar je moet niet proberen om de natuur te veranderen.

Bent u een voorstander om quota op te leggen?

Ik ben daar principieel tegen in alle domeinen. Maar ik besef dat het, bijvoorbeeld in de politiek, noodzakelijk was om ze in te voeren omdat we anders nooit tot de diversiteit van vandaag zouden zijn gekomen. Dus mijn antwoord is gemengd. In bepaalde milieus helpt het, in andere is het niet nodig. Op zich vind ik het triest dat quota moeten bestaan.

Heeft u de indruk dat u harder moet knokken? Pakt u bepaalde zaken bewust anders aan?

Ik blijf altijd wie ik ben, dat is belangrijk. Man of vrouw, je moet jezelf blijven, anders hou je het niet vol. Je kan een tijdje een rolletje spelen maar op een bepaald moment breek je toch. Het mag ook niet naar je hoofd stijgen. Ik heb altijd gezegd aan de mensen rondom mij dat ze mij een paar kletsen moeten komen geven, als dat toch zou gebeuren, maar tot nu toe

is het nog niet gebeurd (lacht). Ik meen dat wel, ik zie soms mensen veranderen omwille van de positie die ze innemen. Je wordt iemand gemaakt omwille van die positie, maar je moet jezelf blijven.

Ik doe waarschijnlijk dingen anders dan mannen. Vrouwen over het algemeen pakken de zaken anders aan dan mannen. Maar het is de diversiteit van teams die maakt dat het goed wordt. Ons Directiecomité bestaat uit 3 mannen en 3 vrouwen: die diversiteit rond de tafel is goed omdat je dan op een andere manier naar de zaken kijkt. We kijken niet alleen naar "man-vrouw" maar ook naar de complementariteit van profielen rond de tafel. Als team heb je dan een grotere impact.

U bent nu 7 jaar voorzitter van het Directiecomité? Wat zijn de zaken waar u trots op bent?

Ik ben trots op het team dat wij samen rond ons hebben kunnen bouwen. Onze mensen worden erkend als mensen met een grote technische competentie, die de sector laten vooruitgaan, die zich inzetten voor ons bedrijf, hoe moeilijk het soms ook is. Daar ben ik trots op. Mensen hebben soms vragen, maar zijn toch nauw betrokken bij wat we doen. Op ons jaarlijkse personeelsevent voel ik de warmte, zelfs in moeilijker omstandigheden. Ik zie ook mensen groeien en dat vind ik mooi.

Wat zijn de grote uitdagingen voor de verzekeringssector voor de komende tien jaar?

De invloed van de technologische evolutie op wat we verzekeren, op de manier waarop we het verzekeren, op de manier waarop we omgaan met klanten, agenten en makelaars. Alles verandert nu bijzonder snel. Verzekeren is heel technisch en ingewikkeld. Voor de meeste mensen is een verzekering een noodzakelijk kwaad dat ze dikwijls niet begrijpen. Verzekeringen toegankelijk maken voor mensen zonder onze techniciteit te verliezen en de perceptie veranderen zodat ze ook als waardevol gezien worden, is een enorme uitdaging.

Heeft u tips voor ambitieuze vrouwen die een topfunctie ambiëren?

Mensen moeten hun eigen keuze maken. Weet waaraan je begint. Omring je goed, zowel binnen het bedrijf maar ook daarbuiten. Je moet ook een aantal mensen hebben tegen wie je iets kan vertellen. Liefst mensen die dezelfde uitdagingen hebben. Zorg er ook voor dat je je evenwichten goed houdt: vergeet je gezin, je familie en je vrienden niet. Blijf jezelf in alles. Neem ook tijd voor jezelf: het is geen schande als je in het weekend eens niets voor je bedrijf gedaan hebt. Dat geldt ook voor mannen, maar voor vrouwen is het soms moeilijker omdat er veel andere dingen op hen afkomen.

WAAR *naar toe?*

Raadpleeg de kalender op www.vrijzinnigbrugge.be voor last minute wijzigingen

➔ Voor extra info en bevestiging zie telefoongids laatste pagina

ORGANISATIE	TIJDSTIP	ACTIVITEIT	PLAATS	
 UPV Brugge	Donderdag 10 januari 14h30	Lezing 'Denken over mens en natuur: de duurzame toekomst van het grootste natuurgebied: de Noordzee'. Spreker: Dr Jan Seys. Voor meer info: Silvain Loccufier, 02 614 82 20 of upv@vub.be	Vrijzinnig Centrum De Sleutelbrug Beenhouwersstraat 1-3	
 UPV Brugge	Donderdag 10 januari 19h30	Lezing 'Waarom wetenschap ons moet bezighouden'. Spreker: Prof. dr.em. Jean Pierre De Greve. Voor meer info: luc.vangansbeke@vub.be of 02 614 82 21	Vrijzinnig Centrum De Sleutelbrug Beenhouwersstraat 1-3	
De Sleutelbrug	Vrijzinnig Centrum De Sleutelbrug en alle Brugse vrijzinnige verenigingen	Zondag 13 januari 11h00 - 14h00	Nieuwjaarsreceptie van de Brugse Vrijzinnige Gemeenschap	Howest, Campus Sint Jorisstraat, Brugge. Turnzaal: ingang via Klaverstraat.
 Willemsfonds	Woensdag 16 januari 14h30	Gegidst bezoek Jamens Ensor, Dromen van parelmoer	Mu.Zee Romestraat 11 Oostende	
 UPV Brugge	Donderdag 17 januari 14h30	Lezing 'Het moeilijke brein: het geval van de hersentumoren'. Spreker: Dr. Johnny Duerinck. Voor meer info: Silvain Loccufier, 02 614 82 20 of upv@vub.be	Vrijzinnig Centrum De Sleutelbrug Beenhouwersstraat 1-3	
 UPV Brugge	Donderdag 24 januari 14h30	Lezing 'Elementaire deeltjes: Het Brout- Englert-Higgsdeeltje: en verder?' Spreker: Prof. dr. Ben Craps. Voor meer info: Silvain Loccufier, 02 614 82 20 of upv@vub.be	Vrijzinnig Centrum De Sleutelbrug Beenhouwersstraat 1-3	
 Willemsfonds	Willemsfonds	Zondag 27 januari 11h00	Nieuwjaarsreceptie i.s.m. Liberale vrouwen Brugge. Gastspreker Lucas De Lil 'Vrouwen en muziek'	Liberale mutualiteit Revillpark 1 Brugge
 Vermeylenfonds	Vermeylenfonds	Zondag 27 januari 11h00	Algemene statutaire Ledenvergadering met etentje	Howest, Campus Sint Jorisstraat; Brugge
 UPV Brugge	UPV Brugge	Donderdag 7 februari 14h30	Lezing 'Het moeilijke brein: de relatie tussen hersenen en gedrag'. Spreker: Prof. dr. Rudi D'hooghe. Voor meer info: Silvain Loccufier, 02 614 82 20 of upv@vub.be	Vrijzinnig Centrum De Sleutelbrug Beenhouwersstraat 1-3
 Atheneum Jan Fevijn	Atheneum Jan Fevijn	Donderdag 7 februari 19h30	Lezing Hans Meurisse 'Achter de schermen van de gevangnissen van gisteren, vandaag en morgen'. Inschrijven via lezingjanfevijn@ gmail.com	Atheneum Jan Fevijn, Daverlo- straat 132, 8310 Brugge
 UPV Brugge	UPV Brugge	Donderdag 14 februari 14h30	Lezing 'De filosofie van Yuval - Noach Harari en zijn 21 lessen voor de 21 ^e eeuw'. Spreker: Prof. dr. em. Silvain Loccufier. Voor meer info: Silvain Loccufier, 02 614 82 20 of upv@vub.be	Vrijzinnig Centrum De Sleutelbrug Beenhouwersstraat 1-3
 Vermeylenfonds	Vermeylenfonds	Zondag 17 februari 10h30	Lezing door Hermes Sanctorum, Vlaams volksvertegenwoordiger, over zijn boek: 'Eigen soort eerst'	Howest, Campus Sint-Jorisstraat, Sint-Jorisstraat 71 te Brugge
 HUMANISTISCH VERBOND	HWV Brugge 2	Zondag 17 februari 11h00	Zondaggesprek door Dhr. Peter Vereecke: 'Het grote complot tegen de mensheid: werkelijkheid of hersenspinsel'.	Vrijzinnig Centrum De Sleutelbrug Beenhouwersstraat 1-3

ORGANISATIE		TIJDSTIP	ACTIVITEIT	PLAATS
 De Molensteen	Vrijzinnig Centrum De Molensteen Oostkamp	Dinsdag 19 februari 20h00	Helden in de lucht. Het menselijke en ethische verhaal achter de MUG-heli. Gast spreker: dr. Nicolas Müller (AZ St.-Jan)	Bovenzaal van De Valkaart, Albrecht Rodenbachstraat 42, Oostkamp
	Vermeylenfonds	Zaterdag 23 februari	Uitstap Gent. Vm: gegidst bezoek aan de tentoonstelling 'Het museum van de misdaad' (STAM) - lunch - Nm: gegidst bezoek aan de tentoonstelling 'Prikkels' (Museum Dr. Guislain) Afsluiter: restaurant Argenvino	Gent
	Willemsfonds	Zaterdag 23 februari 14h00	Cartoons maken met Hans Dijkmans	Vrijzinnig Centrum De Sleutelbrug Beenhouwersstraat 1-3
	UPV Brugge	Donderdag 28 februari 19h30	Lezing 'Was het nu '70 of '80?' Spreker: Said Dnoub. Voor meer info: luc.vangansbeke@vub.be of 02 614 82 21	Vrijzinnig Centrum De Sleutelbrug Beenhouwersstraat 1-3
	UPV Brugge	Donderdag 7 maart 14h30	Lezing: interdisciplinariteit bij IMEC (ivm nanotechnologie). Spreker: Prof. dr. Roel Wuyls. Voor meer info: Silvain Loccufier, 02 614 82 20 of upv@vub.be	Vrijzinnig Centrum De Sleutelbrug Beenhouwersstraat 1-3
	Vermeylenfonds	Vrijdag 8 maart	Bijwonen optreden van de Theatertour '75 jaar Jan De Wilde, support: Stephanie Struijk'	Stadsschouwburg
	UPV Brugge	Donderdag 14 maart 14h30	Lezing 'Interdisciplinair denken: de robot in dienst van de mens'. Spreker: Prof. dr. Dirk Lefebvre. Voor meer info: Silvain Loccufier, 02 614 82 20 of upv@vub.be	Vrijzinnig Centrum De Sleutelbrug Beenhouwersstraat 1-3
	HVV Brugge 2	Zondag 17 maart 11h00	Bezoek aan het diamantenmuseum met demonstratie. Bijeenkomst aan het museum om 10h45	Katelijnestraat 43 8000 Brugge
	UPV Brugge i.s.m. VIEF	Donderdag 21 maart 14h00	Lezing 'De zin en onzin van antidepressiva' met prof. dr. Mattias Desmet ism Vief. Meer info: Lieve Pintelon - 050 35 51 92 - lieve.pintelon@telenet.be	Liberale Mutualiteit Revillpark 1 8000 Brugge
	Willemsfonds	Zondag 17 maart	Algemene vergadering met etentje en gast spreker.	
	Vermeylenfonds	Donderdag 28 maart	Bijwonen optreden 'Refugees for refugees'	Stadsschouwburg
	Atheneum Jan Fevijn	Maandag 6 mei om 19h30	Lezing Saskia Van Nieuwenhove: 'Over bijzondere jeugdzorg, kinderen, jongeren en justitie. Inschrijven via lezingenjanfevijn@gmail.com	Atheneum Jan Fevijn, Daverlostraat 132, 8310 Brugge
	SOS Nuchterheid	Elke donderdagavond om 19h30	Bijeenkomst. Info: 0478 37 38 65	Vrijzinnig Centrum De Sleutelbrug Beenhouwersstraat 1-3

meer info omtrent de activiteiten van het Brugs Universitair Centrum:
www.upv.vub.ac.be/upv-regionaal of 02/614 82 20

NIEUWS

uit de vrijzinnige gemeenschap (West)-Vlaanderen

JAARLIJKS VIER VRIJZINNIG HUMANISTISCHE UITZENDINGEN OP VRT

DeMens.nu en de VRT zijn overeengekomen dat er een format wordt uitgewerkt waarin de vrijzinnig humanistische beschouwing aan bod kan komen. Het gaat voorlopig om vier uitzendingen op zondagochtend per jaar.

De bal ging aan het rollen toen minister van Media Sven Gatz de beslissing nam om de erkenning van de levensbeschouwelijke omroepen in te trekken. Voor de vrijzinnig humanisten was dit het einde van "Lichtpunt" op tv en "Het Vrije Woord" op Radio 1. Daardoor bleven enkel de erediensten over op zondag. De Unie Vrijzinnige Verenigingen/deMens.nu en Wim Van Rompaey, voormalig directeur van de vzw Het Vrije Woord, die de uitzending van "Lichtpunt" verzorgde, dienden in januari dit

jaar een klacht in bij de Cultuurpactcommissie.

Op 28 september werd er een verzoeningsvoorstel aanvaard door de VRT, Freddy Mortier, voorzitter van deMens.nu, en Wim Van Rompaey. Dit betekent dat er op zondagochtend een vrijzinnig humanistisch aanbod komt, naast de erediensten, op de openbare omroep.

Freddy Mortier benadrukt dat de gesprekken met de VRT op een constructieve manier verlopen zijn. De VRT laat weten uit te kijken naar de samenwerking en zegt steeds te trachten om alle verschillende levensbeschouwingen in Vlaanderen aan bod te laten komen.

IHEU PUBLICEERT FREEDOM OF THOUGHT-RAPPORT 2018 - CONCLUSIE: ALS ATHEÏST EN VRIJDENKER BEN JE NERGENS BETER DAN IN BELGIË

De IHEU - International Humanist and Ethical Union (IHEU), de grootste organisatie ter wereld van en voor niet-gelovigen lanceerde haar inmiddels 7de jaarlijkse Freedom of Thought Report in New York, op de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Het rapport lijst de beste en slechtste landen ter wereld op om als atheïst en humanist te verblijven. Dat is een

wereldwijde primeur.

In de rangschikking, afgaand op de manier waarop de landen omgaan met atheïsten, humanisten en niet-gelovigen prijken België, Nederland, Taiwan en Estland op een gedeelde eerste plaats.

TOP 10		BOTTOM 10	
Land	Plaatsing op 196 landen	Land	Plaatsing op 196 landen
België	1	Brunei Darussalam	187
Nederland	1	Sudan	188
Taiwan	1	Maleisië	189
Nauru	4	Mauritanië	190
Frankrijk	4	Verenigde Arabische Emiraten	191
Japan	4	Pakistan	192
São Tomé & Príncipe	4	Malediven	193
Noorwegen	8	Afghanistan	194
Verenigde Staten van Amerika	8	Iran	195
Saint Kitts & Nevis	10	Saudi-Arabië	196

België, Nederland en Taiwan worden in het rapport gefeliciteerd met hun pluralistische benadering van religie, ook al verschillen deze landen onderling enorm in staatsstructuur en aantal gelovigen onder de bevolking.

"Het Belgische model bekleedt een unieke plaats in de wereld. Er is historisch gezien sterk ingezet op vreedzaam samenleven van verschillende levensbeschouwingen, tot en met de levensbeschouwelijke vakken in het gemeenschapsonderwijs. Tegelijk is ook bij ons niet alles perfect. De superdiverse samenleving is een feit, maar we zijn allemaal zoekende in die

samenleving. De principes van de Verlichting kunnen opnieuw een kompas zijn. Bijvoorbeeld door ze nadrukkelijker in onze Grondwet te schrijven.” Zegt Anne-France Ketelaer, Algemeen Directeur van deMens.nu - Unie van Vrijzinnige Verenigingen en ondervoorzitter van IHEU.

Meer lezen kan via www.demens.nu/2018/10/30/als-atheist-en-vrijdenker-ben-je-nergens-beter-dan-in-belgie/

Afscheid nemen en herdenken op een seculiere manier

Doodgaan hoort bij het leven. Toch staat de wereld even stil wanneer een dierbare overlijdt of wanneer je zelf met je levensende wordt geconfronteerd. Verdriet en gemis vormen immers de keerzijde van graag zien. Steeds meer mensen geloven niet meer in een hiernamaals of een soort leven na de

dood en kiezen daarom voor een vrijzinnig humanistische afscheidsplichtigheid waar de overleden persoon centraal staat. Zo werden er 738 vrijzinnig humanistische afscheidsplichtigheden in Vlaanderen en Brussel gehouden in 2017. Ook herdenkingsplichtigheden, waarbij families samenkomen om hun verdriet met andere families te delen, zijn een succes.

Vrijzinnig humanistische consultants helpen bij het creëren van afscheidsplichtigheden op maat. Ze richten zich op het leven voor de dood. Nabestaanden beslissen met hen in een huisvandeMens zelf hoe de afscheidsplichtigheid eruitziet.

Lees er alles over op www.demens.nu/afschied en bekijk ook het filmpje gerealiseerd met de medewerking van huisvandeMens leper.

AANKONDIGINGEN

AANKONDIGING HUMANISTISCH VERBOND - HVV BRUGGE 2 ZONDAGSGESPREK THEMA 'HET GROTE COMPLIT TEGEN DE MENSHEID: WERKELIJKHEID OF HERSENSPINSEL' MET PETER VEREECKE

Zondag 17 februari 11h00

Vrijzinnig Centrum De Sleutelbrug
Beenhouwersstraat 1-3

Na het succes van het zondags gesprek 'Achterdocht tussen feit en fictie' is het als vrijzinnige interessant te onderzoeken en te luisteren naar de tegenpool van deze stelling 'Het grote complot tegen de mensheid: werkelijkheid of hersenspinSEL'.

Peter Vereecke

- brengt in 2008 een monoloog uit 'Moeder, waarom leven wij?' waarvan in Vlaanderen en Nederland zo'n 20-tal voorstellingen gegeven werden.
- begint in 2009 met een burgerbeweging 'Belfort-group' (vooral actief op vlak van chemtrails, vaccinaties, codex alimentarius, global warming, nine eleven, ...) en eveneens met een bewustzijnsbeweging Diogenes.
- als gewezen burgemeester onderzoekt hij 10 jaar geleden 'een en ander' met een open ingesteldheid vanuit de centrale vraag: waarom draait onze wereld zo vierkant? Zijn conclusie is dat we met z'n allen onvoorstelbaar belogen en bedrogen worden. Op alle vlak.

En hij is niet alleen: meer en meer mensen komen tot datzelfde besef. Ook bij de jeugd.

Naarmate hij hierover publiekelijk begon te spreken en actief te worden raakte hij hierdoor verwickeld in een aantal rechts-

zaken en werd hij 'gemarginaliseerd' als extremist, gevaar voor samenleving, anti-semiet, fantast, geestgestoord en jawel: complotdenker.

Daarover wil hij jullie informatie geven, vooral met de bewijzen die kristalhelder aantonen dat er een elite bestaat, dat zij een plan heeft (New World Order) en dat dit weinig goeds inhoudt voor de mensheid.

Het is zijn overtuiging dat we met z'n allen moeten wakker worden uit de onwetendheid, uit de slavernij, uit de mindcontrol en de hypnose waarin we gehouden worden.

Hij wil niemand overtuigen, wel iedereen uitnodigen tot ZELF kritisch denken.

Iedereen is welkom: zowel zij die al behoorlijk wakker zijn als zij die nog een groot vraagteken plaatsen achter de idee dat er een elite bestaat die de mensheid op onvoorstelbare wijze misbruikt en misleidt.

'Twijfel is het begin van wijsheid' - Rene Descartes

NIEUWS

uit het huisvandeMens

huis
van de mens
is vrijzinnig humanistisch

VRIJZINNIGE HUWELJKSPLECHTIGHEID

Frederik & Delphine

YOUCADAG

YOUCA staat voor Youth for Change and Action. Het is een organisatie voor en door jongeren die hen motiveert om samen te werken aan een duurzame en rechtvaardige samenleving. Op 18 oktober organiseerden ze de YOUCA Action Day, vroeger Zuiddag. Voor de 13^e keer gingen Vlaamse en Brusselse jongeren een dag aan de slag voor een bedrijf of organisatie. Het loon dat ze daarmee verdienden, gaat naar projecten van geëngageerde jongeren in het Zuiden en naar een aantal projecten in België. Je leest er meer over op www.youca.be

In de huisvandeMens Brugge, Kortrijk, Ieper, Roeselare en Diksmuide waren jongeren te gast op de vrijzinnig humanistische werkvloer. Zij hielpen onder meer met de voorbereidingen voor de herdenkingsplechtigheden en de music for life acties. Het was zowel voor hen als voor de personeelsleden een leuke ervaring.

YOUCADAG in het huisvandeMens - een getuigenis van Rodrigo:

Op Youcadag in het huisvandeMens Roeselare heb ik fantastische mensen ontmoet, die me hartelijk hebben ontvangen en me een toffe ervaring hebben bezorgd. Ze vroegen me om bepaalde vragen te beantwoorden en ook om mijn ideeën te geven over bepaalde thema's/onderwerpen. Eerst vroegen ze wat een goede humanist volgens mij is en daarmee zal ik beginnen.

Volgens mij moet een goede humanist, een ruimdenkende, ontvankelijk, rationeel persoon zijn. Een humanist is voor mij iemand die de anderen respecteert en helpt met hun problemen en zorgen. En daarmee is het huisvandeMens heel goed bezig. Maar ik denk dat het nog beter kan. Hoewel ik niet denk dat het huisvandeMens op festivals aanwezig zou moeten zijn, denk ik dat het huisvandeMens een heel grote rol zou kunnen spelen in ons maatschappij. Ik denk dat scholen een van de betere mogelijkheden zouden zijn om jongeren te bereiken. Alhoewel ik van het huisvandeMens had gehoord denk ik dat het niet actief genoeg is op scholen. Misschien met een overeenkomst met scholen om meer nadruk te leggen op de lessen zedenleer en op schoolactiviteiten in het algemeen zou het huisvandeMens meer bekend zijn tussen jongeren.

Op deze wereld heb je verschillende problemen maar ik ga hier mijn nadruk leggen op 3 thema's: Armoede, Vrede en Ecologie.

Laat mij beginnen met Armoede. Armoede is een van de grote gevolgen van onze maatschappij. Met onze westerse levensstijl brengen we niet alleen onze planeet in de problemen maar ook de mens zelf. Iedereen zou dezelfde kans moeten krijgen om een goed leven te hebben. Maar dat gebeurt in de meeste landen niet door allerlei factoren. Misschien wordt hun

land bestuurd door een dictator, of misschien wordt hun religie niet geaccepteerd waar ze leven. Of misschien zijn ze gewoon te arm om ooit rijker te worden. Ik denk dat iedereen die kans zou moeten krijgen maar niet iedereen zou er per se in slagen om het te benutten. Daarom denk ik dat we nooit armoede helemaal zullen kunnen verslaan, maar we kunnen wel het aantal arme mensen doen verminderen.

Vrede is een andere goede topic. Ik ben in Portugal geboren en daar hadden we tot 1974 een dictatuur. Door mijn hele jeugd werd het benadrukt hoe belangrijk dat het is dat we vrij kunnen zijn, dat we van 'alles' mogen zeggen en schrijven. En dat denk ik ook nu. Er bestaan nu nog landen waar een dictator heerst. En dat is gewoon triestig. Homo Sapiens bestaat al meer dan 200 duizend jaar en toch kan het gebeuren na allerlei revoluties dat de mens accepteert dat 1 iemand zijn leven mag bepalen. Dat komt omdat de mens meestal niet ambitieus en rationeel is. We zijn meestal content met wat we hebben en streven niet om het verschil te maken in ons maatschappij. Dat is gewoon triestig.

Maar in de 20ste eeuw kwam er een andere probleem op: Het milieu. Ecologie is nu een van de belangrijkste thema's van onze maatschappij. Wij mensen zijn meestal egoïstisch en dat zie je aan het klimaat. Al bijna honderd jaar verwittigen wetenschappers ons dat de klimaatverandering echt is en dat het erger zal worden. Maar toch luistert de mens niet. We denken alleen aan ons zelf en denken altijd dat het probleem opgelost zal worden door iemand anders of dat het gewoon vanzelf weg zal gaan. Het klimaat warmt op, misschien niet alleen door de mens maar de mens heeft daar zeker invloed in. We moeten doen wat we kunnen om de aarde nog leefbaar voor de mens te behouden. Zo snel mogelijk.

HERDENKINGSPLECHTIGHEID BRUGGE 2018

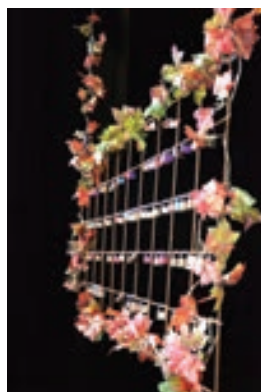
Op YOUCAdag op 18 oktober was Luna Calleeuw te gast in het huisvandeMens Brugge. Zij mocht samen met een aantal vrijwilligers van het huisvandeMens de herdenkingsplechtigheid voorbereiden. De keuze van de teksten, de verdeling ervan over de vrijwilligers, de aankleding van de zaal en het verloop van de plechtigheid kwamen allemaal aan bod tijdens de voorbereiding. Luna woonde de herdenkingsplechtigheid van het huisvandeMens Brugge op 26 november ook bij en deelt hierbij haar ervaring:

“Aan de uitvoering van het ritueel tijdens de plechtigheid werd extra aandacht besteed. Het moest natuurlijk ‘af’ zijn en er mocht niets verkeerd lopen. Bedoeling was immers dat elke persoon, bij het afroepen van de naam van de overledene, een slotje mocht gaan hangen aan een ijzeren rek.

Ik was dan ook heel blij dat ik de druk bijgewoonde herdenkingsplechtigheid (meer dan 215 aanwezigen) mocht bijwo-

nen en zelf mijn steentje kon bijdragen aan deze mooie avond. De teksten die de vrijwilligers brachten waren aangrijpend en samen met de passende muziek maakten ze van de plechtigheid een warm gebeuren. Ik heb enorm veel respect voor de vrijwilligers die meehelpten de plechtigheden uitspreken of helemaal organiseren. De manier waarop ze elk hun stuk van de plechtigheid brachten was dan ook heel mooi. Het ritueel liep heel vlot en de mensen mochten het sleuteltje bewaren als teken van hun verbondenheid met hun overleden dierbare. Met deze plechtigheid steekt het huisvandeMens elk jaar een hart onder de riem bij iedereen die een dierbare heeft verloren. Ik hoop in ieder geval dat ik er volgend jaar weer kan bij zijn als helpende hand.”

LUNA CALLEEUW
5A3 - KA BRUGGE

NIEUWS

uit de verenigingen CGSO Brugge

**MEET EN GREET MET STICHTERS VAN HET CGSO IN HET LEVENSHUIS
EEN HARTVERWARMENDE UITWISSELING OVER VROEGER EN NU**

18 oktober 2018

Ze waren met 12 afgekomen op onze uitnodiging. Mannen en vrouwen die in de jaren '70 de werking van het Centrum voor Geboorteregeling en Seksuele Opvoeding, het CGSO, uit de grond stampten. Hun stap is nu misschien iets minder zeker maar hun ogen nog steeds vol vuur, hun interesse gemeend, hun betrokkenheid oprecht. Het huidige CGSO wilde hen met eigen ogen laten zien hoe we verder bouwden op hun fundamenten. We waren immers in de wolken dat we dit jaar de prijs van de vrijzinnige actie van de Raymond Maeckelberghe Foundation in ontvangst mochten nemen en vonden dat zij daar minstens evenveel deel in hadden.

De toon is meteen gezet.

De oprichting van verschillende CGSO's in Vlaanderen (in Brugge in 1972) was het startschot van de seksuele emancipatiestrijd. Want informatie verschaffen over anticonceptiva was toen nog bij art. 383 van het strafwetboek verboden. De stichters en de vrijwilligers van het eerste uur werkten dus volledig in de illegaliteit, met alle gevolgen van dien. "De BOB (de Belgische Opsporingsbrigade) kwam regelmatig binnen vallen om te zien of er geen verboden literatuur of tijdschriften te vinden waren. De 'Sekstant' van de Rutgerstichting uit Nederland bijvoorbeeld, waarin allerlei 'nieuwe standjes' te zien waren ...". Het was de tijd van de Dolle Mina's, van baas in eigen buik. Hun slogan: we willen lust zonder last en kinderen als 't ons past!

De Belgische abortuswetgeving was toen heel duidelijk, abortus was in alle gevallen strafbaar. Het gevolg? Veel illegale abortussen, in het geheim uitgevoerd door mensen zonder medische opleiding, vaak met verschrikkelijke gevolgen voor de vrouw in kwestie.

"Hier in Vlaanderen wilden we ons spiegelen aan Nederland. Vanuit de Vrijzinnige gemeenschap vonden we dat er iets moest gedaan worden. Er ontstond een protestbeweging. Ook in Brugge.

Meisjes die een abortus hadden laten uitvoeren werden in de bak gestoken en de jongens ... ze trokken hun 'tiette' toe en gingen vrijuit!

Er waren enkele moedige artsen die ook hier in Brugge abortussen uitvoerden, doch het werd voor hen te gevaarlijk, omdat er te veel aanvragen waren. De dokters dreigden 'in den bak te vliegen'. Door de oprichting van het CGSO konden we zowel de dokters als de vrouwen beter beschermen."

Verschillende vrijwilligers van het CGSO trokken in die tijd regelmatig naar Nederland zodat vrouwen op een veilige manier een abortus konden laten uitvoeren. "Als wij zo'n concrete vraag kregen, werd er naar elkaar gebeld en het codewoord was toen 'er is een kapotte televisie die moet hersteld worden'. We moesten voorzichtig zijn want de BOB luisterende onze telefoons af!

We mogen ook niet vergeten dat deze jonge vrouwen - meisjes soms - er in hun situatie helemaal alleen voor stonden. Ouders waren nooit op de hoogte en in de meeste gevallen liet de -vaak even jonge- vriend zijn vriendin aan haar lot over. Het waren meestal zeer emotionele reizen".

De medische dossiers van de patiënten werden uit voorzorg in Nederland bewaard. Twee vrijwilligers werden als geheime koeriers aangesteld. Zij 'keverden' om de 14 dagen naar Cadzand, waar ze de Post-restantabus op hun naam ledigden en ze in hun kluis in Sluis deponeerden. Ze vulden in die periode 3 grote kluisen! Na de legalisering werden alle dossiers vernietigd.

Na nog veel meer heroïsche verhalen nemen we een sprong in de tijd. De vormingscoördinator van het CGSO, Cindy Ramon en stagiaire Annelien Petillion geven een overzicht van de huidige activiteiten van het CGSO:

- De vormingsaanvragen aan scholen in verschillende Vlaamse Provincies en de werking van onze leermiddelenbank.
- Het uitwerken van vormingsmethodieken voor verschillende kwetsbare doelgroepen: jongeren met een verstandelijke

NIEUWS

uit de verenigingen CGSO Brugge

bepierking, nieuwkomers en asielzoekers, meisjes uit de bijzondere jeugdzorg ...

- Trainer to Trainer cursussen (T2T) voor leerkrachten, opvoeders, hulpverleners, ... rond diverse thema's. Al deze vormingen worden systematisch in de Sleutelbrug aangekondigd.
- Een beperkte onthaalwerking op donderdag tussen 16u en 19u.
- De ondersteuning van groepen als 'Gendercontact West-Vlaanderen' die iedere 4de vrijdag van de maand een bijeenkomst heeft in het Levenshuis.

Tijd om de benen te strekken.

Voorzitter Chris Mestdagh en oud-voorzitster Chris Marchand geven een rondleiding in het Levenshuis en vertellen hoe het Levenshuis en de levensnoodzakelijke samenwerking met de Huizen van de Mens (IMD) en Leif West-Vlaanderen tot stand kwam. De stichters onderzoeken geboeid het vormingsmateriaal en de educatieve mappen die uitgestald liggen waaronder onze laatste aanwinst: een kunstvagina.

Alle aanwezigen zijn het erover eens: het CGSO heeft nog steeds een belangrijke rol te vervullen. Want er zijn nog altijd taboes. De waarden in onze samenleving staan onder druk. Er is nog heel wat preventiewerk te verrichten. En er is nog altijd veel onwetendheid, ook en zeker in onze digitale wereld.

Het CGSO doet trouwens geen dubbel werk. Wij zetten ons vooral in daar waar andere organisaties loslaten, afstoten of links laten liggen. En dat met een parttime medewerker die we betalen uit eigen middelen en met een handvol fantastische vrijwilligers. We kunnen trouwens nog altijd extra vormingsvrijwilligers gebruiken, want de vraag is groot! Al onze vacatures staan op www.cgsobrugge.be.

Met een hapje en een drankje sluiten we deze intergeneratiele namiddag af. De stichters zijn onder de indruk. Het doet hen deugd te horen wat er van het CGSO geworden is. En omgekeerd voelen wij ons gemotiveerd en gesteund door hun positivisme en enthousiasme.

CHRIS MARCHAND,
DAGELIJKS BESTUUR CGSO.

Op de groepsfoto (van Lieve de Cuyper) van links naar rechts: Monique Missault, Cindy Ramon, Jeanine Devuyt, Suzy Goegebeur, Annelien Petillion, Bob Swartelé, Jean-Claude Laurent, Monique Decanck, Roland Willemys, Gust Verspeelt, Johan Mertens, Liliane De Mey, Chris Marchand, Ginette Myle en Chris Mestdagh.

NIEUWS

uit de verenigingen

MORELE DIENSTVERLENING BINNEN DE KRIJGSMACHT

De DRMB, of de Dienst Religieuze en Morele Begeleiding, is een dienst binnen Defensie die vijf van de in België erkende erediensten vertegenwoordigt. Dit zijn de katholieke, protestantse, joodse en islamitische erediensten en - last but not least - het vrijzinnig humanisme. De DRMB ressorteert onder het departement Well Being van de Krijgsmacht. Niet onbelangrijk, want in datzelfde departement maken veel andere zorgverstrekkende diensten hun opwachting, zoals preventieadviseurs, vertrouwenspersonen, psychologen en sociaal assistenten. Zorg voor het personeel is de voorbije jaren in Defensie een hoge prioriteit geworden. Het is aan de moreel consultants om in die waaier van hulpverlening een eigen identiteit en specificiteit op te bouwen.

Strikt genomen zijn de moreel consultants de officiële vertegenwoordigers van het vrijzinnig humanistische gedachtegoed. Maar hun opdrachten reiken veel verder: in de eenheden, maar ook tijdens buitenlandse zendingen kan elke militair die het wenst, een beroep doen op onze hulpverlening. Militair zijn is een atypisch en specifiek beroep. Militairen vervullen soms gevaarlijke en risicovolle opdrachten. Hun problematieken zijn legio, vandaar dat onze zorg gericht is op het activeren, het bevorderen en het versterken van mentale weerbaarheid en innerlijke veerkracht. Heel vaak is aandacht voor zingeving en zelfbestemming een rode draad in de morele begeleiding. Vanuit ons vrijzinnig gedachtegoed, en de daaraan verbonden waarden, proberen de moreel consultants fundamentele vragen, moeilijkheden of problemen rond samen leven, samen werken, lijden en ziekte te beantwoorden en op te volgen.

Moreel consultants werken in totale functionele onafhankelijkheid en staan bijgevolg los van elke hiërarchie binnen Defensie. Deze status bevordert onderlinge betrokkenheid, openheid en empathie in de relatie hulpvrager-hulpverlener.

Naast de counseling en het organiseren van plechtigheden krijgen vorming en bijscholing tevens de nodige aandacht. Deelnemen aan (internationale) conferenties verruimt onze horizons en inspireert ons als consultants, zoals onlangs in Warschau en Utrecht, waar telkens religieuze en humanistische hulpverleners elkaar konden treffen. Feit is dat alleen Nederland en België humanistische hulpverleners binnen hun Defensie tewerkstellen.

Het is goed om vast te stellen dat ons gedachtegoed ingang vindt in onze eigen gelederen, maar ook dat buitenlandse hulpverleners vaak komen polsen hoe consultants functioneren en erkenning krijgen in de toch complexe organisatie die Defensie is.

ANNIE VAN PAEMEL
DIENSTHOOFD DRMB/NC-TEAM

Dit artikel verscheen eerder in deMens.nu Magazine, oktober 2018, jg. 7, nr. 4.

BRUGS & VRIJZINNIG

De Sleutelbrug laat elke editie iemand uit het Brugse aan het woord over zijn of haar vrijzinnigheid. Wat betekent immers vrijzinnig zijn voor onze lezers en hoe komt dat in de praktijk tot uiting?

YARA DEBRUYNE

in de kijker

Yara Debruyne is 16 jaar, volgt Wetenschappen-Wiskunde op het Koninklijk Atheneum Brugge Centrum en woont in Brugge. Wij leren haar graag wat beter kennen.

Vertel je iets over jezelf?

Naast mijn passie voor sport, die ik uit in onder andere judo en tennis, breng ik elke zaterdag door op de scouts. Ik zit in de zeescouts 11de 22ste FOS De Boekaniers. Bijna elke zaterdag in de lente en de zomer brengen we door op en soms in het water. In de winter nemen we de tijd om onze bootjes opnieuw te schilderen en al het materiaal op orde te brengen. Als ik na mijn schoolwerk en hobby's nog wat tijd over heb, vul ik die graag in met lezen of wat schrijven.

Hoe ga jij door het leven?

Ik vind het heel erg belangrijk hoe het met iemand anders gaat. Ik zal bijna altijd iemand anders voor mezelf plaatsen. Zo heb ik het namelijk altijd geleerd. Thuis, in de scouts ... overal wordt mij al van kinds af aan aangeleerd dat solidair zijn een mooie eigenschap is om te hebben.

Ik zal ook niet snel tevreden zijn met iets, toch niet over iets waar ik veel om geef. Ik wil graag alles tot in de puntjes verzorgd, misschien met uitzondering van mijn kamer dan.

Heb je een levensmotto?

Mijn levensmotto of lievelings-quote komt uit één van mijn lievelingsfilmreeks, namelijk Harry Potter. Albus Dumbledore zegt in 'The prisoner of Azkaban' het volgende: 'Happiness can be found even in the darkest of times, if one only remembers to turn on the light'. Voor mij betekent het dat het kan misgaan en dat het even niet goed kan gaan, maar dat alles aan de hand

van een andere manier van denken of van in het leven staan kan omgeschakeld worden tot iets positiefs.

Wat is je band met de vrijzinnige gemeenschap? Met vrijzinnig humanisme?

Ik volg al zo lang ik mij kan herinneren niet-confessionele zedenleer, zo deed ik ook mijn Lentefeest en mijn Feest Vrijzinnige Jeugd. Mijn ouders zijn ook vrijzinnig en beide lid van de vrijzinnige gemeenschap. Daar sta ik dan mee in contact door jaarlijks aanwezig te zijn op de nieuwaarsreceptie.

Wat is vrijzinnig zijn voor jou?

Ik vind dat vrijzinnig zijn heel erg veel voordelen heeft. Het geeft je een zeer ruime blik op alles. Het daagt je telkens opnieuw uit om je eigen mening in vraag te stellen, te onderbouwen en te verdedigen, voor jezelf en anderen. Daarnaast vind ik de mooiste eigenschap van vrijzinnig zijn, de open kijk op alle andere geloofsovertuigingen en het respect ervoor. Zo vind ik zelf verschillende geloofsovertuigingen heel erg interessant en wil ik me er in de toekomst ook meer in verdiepen.

Kan je iets vertellen over de lessen zedenleer?

De les zedenleer is een les waar ik elke week weer naar uitkijk. Het is een les waarin je gehoord wordt en waar je een mening mag hebben, ook al is deze misschien verschillend van de meerderheid. De gouden regel is wel dat je je mening moet kunnen onderbouwen met argumenten en daar worden we keer op keer opnieuw uitgedaagd. Onze lessen zedenleer vind ik geweldig. Niet elk thema spreekt me de eerste les evenveel aan, maar na een inleiding krijg ik vaak de goesting om mezelf te verdiepen in het onderwerp. Ikzelf heb echt graag de lessen over seksualiteit. Aangezien het onder velen nog een taboe is en het net in die lessen zedenleer OK is om erover te spreken, dat je er zelfs toe wordt aangezet. Seksualiteit mag je heel ruim zien van mij. Dat gaat van het liefdesspel tot 'op wie word ik verliefd?' en zelfs 'wie ben ik?'.

Waar hecht jij veel belang aan?

Ik hecht veel belang aan gelijkwaardigheid. Ik vind het echt belangrijk dat mensen, gelijk van welke origine, seksualiteit, manier van denken ... gelijk zijn. Zelf ben ik lid van de GSA op school. GSA staat voor gender sexuality alliance. Wij willen dat jongeren met een andere geaardheid of jongeren die zich

niet goed voelen in hun lichaam zich net ietsje beter voelen op school. Dat sluit ook aan bij onze titel 'Warme school'. Voor mij staat zoets als de GSA als een groep leerlingen die een omgeving wil creëren waar iedereen zich goed kan voelen en waar niemand wordt buitengesloten, waar iedereen de kans krijgt om de beste versie van zichzelf te zijn en waar niemand zich moet afvragen of hij, zij of wat dat ook, overbodig is.

Wat zijn je toekomstplannen?

Ik wil graag na het zesde middelbaar een half jaar Engels studeren in San Diego om daarna een Cambridge English Exam af te leggen. Met een diploma Cambridge English kan ik alle rich-

tingen op, zo zou ik universele studies kunnen volgen in een Engelstalig land, of later in een Engelstalig land gaan wonen en werken. Zo'n jaar geeft me ook nog wat extra tijd om te na te denken over de vraag 'Wat wil ik later worden?'. We krijgen die vraag nu al zoveel jaar voorgeschoteld en op dit moment zou ik je geen antwoord kunnen geven. Ik vind zoveel interessant in zoveel verschillende richtingen.

Uiteindelijk zou ik wel graag een leuk leventje willen hebben met een gezin, eventueel in het buitenland.

Voorstelling van de FOS Open Scouting

DE BOEKANIERIS: EEN BEGRIP OP EN ROND DE BRUGSE WATEREN

Wie scouts zegt in Brugge denkt al lang niet meer aan jeugdgroeperingen die vernoemd werden naar een of andere heilige, of het woord "katholiek" als prefix dragen. Wel integendeel. Reeds meer dan 50 jaar - sinds 1966 om precies te zijn - zijn de Boekaniers actief in de Brugge jeugdwerking en openluchtlevens en hun marineblauwe outfit en blauw-witte scoutsdas merk je al gauw op wanneer je in het weekend op wandel bent langs het kanaal Brugge-Zeebrugge in de Brugge achterhaven of aan de Gulden Kamer te Sint Kruis.

In feite zijn de pluralistische zeescouts al langer in Brugge actief. In 1956 scheurde de patrouille 'De Meeuwen' zich af van de landscouts en de 11de 'Sea Scouts' (S.S.B.) zag het levenslicht, als onderdeel van de Boy Scouts België - de neutrale scoutsfederatie die in 1910 opgericht werd (de katholieke scoutsverenigingen dateren trouwens van later, nvdr). Ze hadden toen hun lokalen langs de Speelmansrei. Toen in 1966 de Federatie voor Open Scoutisme (FOS) als federatie werd opgericht versmolten de jongens -en (intussen opgerichte) meisjesscouts samen tot de 11de FOS 'De Boekaniers'. Zij namen tevens de werking over van de 22ste FOS 'De Noord-

hinder' die vroeger in Sint Kruis actief was. Sinds 1986 is de officiële naam dan ook "11de en 22ste FOS Open Scouting 'De Boekaniers'".

Met meer dan 200 zijn ze intussen, de jongens en meisjes die wekelijks samen komen aan de Louis Coiseaukaai te Sint Pieters of in de Gulden Kamer in Sint Kruis. Iedere week, tussen september en juni, worden activiteiten georganiseerd. Voor de allerkleinsten - de zeehonden (5 tot 7 jaar) - staan die in het teken van Kotich de zeehond, bij de welpen (8 tot 9 jaar) in het teken van het Jungleboek. Sporentocht, ravotten in het bos, vurige spelen, crea zijn maar enkele activiteiten. Daarnaast komen deze jongere takken ook al meteen in aanraking met de watersport.

De allerkleinsten gaan inderdaad al kano varen op de Damse vaart, motorvaren op het Boudewijnkanaal en zelfs al heel even mee varen met een zeilboot!. Bij de oudere takken of leeftijdscategorieën staan de wateractiviteiten uiteraard centraal. De aspiranten (10 tot 11 jaar) leren al meteen zeilen met een eenpersoonsboot, een optimist. Kanovaren en roeien zijn er wekelijkse kost. Bij de oudere takken (juniors en seniors) staat alles in het teken van nautische vaardigheden: roeien en zeilen op stilstaande wateren maar ook zeilen op getijdewater wordt er aangeleerd en staan wekelijks op het programma. Tot slot kent voor de Seniors zeilen op de Noordzee, de Westerschelde of de Oosterschelde geen geheimen.

Tijdens de winterperiode staan naast activiteiten die ook door landscouts uitgevoerd worden ook het onderhoud aan de boten en hun inventaris op het programma. In zeescoutstermen noemen we dit "actie droogdok". Hierbij wordt ook hulp geboden door ex-leiding die kan toetreden tot de 'loodsen' of de 'stam'. De zeescouts is dus veel méér dan het stereotype 'vro-

lijke vrienden' zingen rond een kampvuur. Uiteraard wordt een kampvuur aangestoken bij de kampen en weekends, maar bij de Boekaniers gaat het (vooral) om water: zeilen is de sport die er vooral beoefend wordt en iedere zaterdag - als het weer het toelaat - wordt er gevaren. De basis aan het Kanaal Brugge-Zeebrugge is hiervoor een ideale stek.

Klap op de vuurpijl zijn de jaarlijkse zomerkampen die altijd op en rond geschikt vaarwater in België of Nederland plaatsvinden. De jongeren trekken ernaartoe met de bus maar de oudere takken varen er naartoe met hun boten langs kanalen, meren en zelfs de zee!

Een leidingsteam van bijna 50 jonge en gedreven scouts zorgen ervoor dat alles in goede banen wordt geleid, en dat onder het waakzaam oog van een team van eenheidsleiding die reeds een lange staat van dienst hebben. Geschrinkt door de standvastigheid van een penningmeester en een secretaris die het 'vak' reeds meer dan (respectievelijk) 40 en 50 jaar uitoefenen, en geholpen door een aantal schitterende vrijwilligers die het scoutisme in hun DNA hebben, kunnen de Boekaniers bogen op professionele ervaring die een ongelooflijke meerwaarde geeft aan de wekelijkse sport en spelnamiddagen voor jongeren.

De Boekaniers zijn een pluralistische vereniging die open staan voor jongeren van alle achtergronden en waar het uitdragen van dat pluralisme en het vormen van jongeren tot sociale en verantwoordelijke individuen centraal staat. Niet voor niets

staat de lelie - het symbool van de scouts - voor de rechte lijn, het juiste pad (de lelie wordt ook gebruikt op een kompas om het noorden aan te duiden). Het bereiken van dat juiste pad - dat uiteraard voor iedereen verschillend is - is dan ook de basis voor iedere scouts. We proberen dat al spelenderwijs te doen, maar naarmate de jongeren ouder worden geven we ze ook meer verantwoordelijkheden mee. Uiteindelijk leren onze scouts niet alleen zeilen, maar leren ze werken in groep, leren ze omgaan met anderen, leren ze organiseren en plannen, en leren ze uiteindelijk verantwoordelijkheden opnemen. Dit zijn allemaal kwaliteiten die ze nodig hebben in hun latere leven.

Uiteraard is voor dit alles naast man -en vrouwkracht een hele infrastructuur nodig: loodsen voor de schepen - en uiteraard de boten zélf - maar ook lokalen om in te vergaderen, te koken, te eten, activiteiten in te laten doorgaan, te spelen ... En wie boten zegt, zegt ook zeilen, kielen, buitenboordmotoren, masten, roerriemen, touwen en ander materiaal dat veilig opgeborgen moet worden ... De boekaniers beschikken over maar liefst zeven 4-6 manszeilboten en 6 lievalletten waarmee een gans kwartier van 6-7 leden zowel kan mee roeien als zeilen. Tot slot bestaat de vloot uit meer dan 10 tweepersoonskano's en eenpersoonszeilboten type optimist. Daarnaast moeten zeescouts eigenlijk ook over al hetzelfde materiaal beschikken als landscouts voor hun kampen en winteractiviteiten.

Om dit alles te kunnen financieren werd kort na de oprichting van de Boekaniers een Steuncomité - een vzw - opgericht dat via giften, sponsoractiviteiten en subsidies de 'immobiëlen en

materialen' ten behoeve van de scouts zou opzetten en beheeren. Het Steuncomité kon zo in 1996 een betonnen constructie zetten aan de Louis Coiseaukaai om de houten bouwval te vervangen. In 2002 en 2008 volgden nog aanpassingen en vervangingen - o.m. van de loods waar de boten "overwinteren". De meest recente "aankoop" is de vervanging van de aanlegsteiger en slipway, beiden een essentieel punt voor een seascouts.

Toen de bestaande aanlegsteiger de strijd met de tand des tijds dreigde te verliezen werd uitgekeken naar vervanging. Dat bleek al gauw een groter euvel dan verwacht. Voor de prijs van een nieuwe steiger van 54 meter lang kon gerust een klein huis gebouwd worden, terwijl de toenmalige subsidie-regels voor jeugdbewegingen weliswaar gebouwen en ander vastgoed konden financieren, maar 'aanlegsteigers' werden er niet bepaald in vermeld. Het is toen een heus huzarenstukje geweest om dit te bewerkstelligen, maar met de bereidwillige medewerking van de Burgemeester en de bevoegde Schepen werden de subsidieregels herschreven en uiteindelijk ook een subsidie toegekend. We zijn de stad daar zeer erkentelijk voor.

Met vernieuwde lokalen op de Gulden Kamer waar de allerkleinsten wekelijks samen komen en met de uitgebreide en vernieuwde infrastructuur aan de Louis Coiseaukaai kunnen de Boekaniers het volgende decennium met goeie moed tegemoet gaan. Al zijn de investeringen van een jeugdbeweging nooit gedaan. Met de groei van onze vereniging willen we ook onze vloot op peil houden en zullen aankopen van boten en scheepsmateriaal onvermijdelijk zijn - al was het maar om het bestaande materieel tijdig te vervangen. Ook het kampeermateriaal, waaronder tenten (voor 150 zeescouts) is geen te onderschatten investering. Daarom organiseert het Steuncomité, samen met de 'actieve beweging' (de eigenlijke scouts)

jaarlijks een groot winterfeest - meestal in de maand januari. Dat vindt reeds enkele jaren plaats in de lokalen van de GO! school De Varens op Sint Andries en iedereen is er welkom. Je hoeft heus geen scouts-roots te hebben om mee te tafelen voor het goeie doel!

Je hoeft trouwens ook geen scoutsverleden te hebben om in de maanden september-oktober (iedere twee jaar en dit jaar voor de 17de keer) de zeilcursus voor volwassenen te volgen. Specialisten uit onze eenheid geven er dan iedere zondagochtend gekwalificeerde theorie- en praktijklessen voor wie de kunst van het zeilen onder de knie wil hebben, en dit tegen een zeer democratische prijs. Een schitterende, sportieve en leerrijke opportuniteit om met de scouts nader kennis te maken! Zeilcursussen (voor stilstaand en stromend water) worden trouwens ook jaarlijks gegeven aan de verschillende scouts in Vlaanderen. Zo stellen de Boekaniers hun kennis en skills ten dienste van een groter geheel. Zij doen dit trouwens ook ieder jaar tijdens de Brugse Watersportfeesten die plaats vinden op het einde van de maand april. Daar helpen ze mee om van dit jaarlijkse evenement een groot feest te maken.

Wil je ons beter leren kennen? Kom dan gerust eens af naar de Gulden Kamer op zaterdagmiddag vanaf 14u00 waar de Zeehonden en de Welpen samen komen. Aspiranten, Juniors en Seniors komen samen in de Nautische Basis aan de Louis Coiseaukaai. Je kunt twee keer gratis 'proberen' en als het je bevalt kun je lid worden. Meer hierover vind je op onze website terug: www.deboekaniers.be.

Steunen kan uiteraard ook. Dit kan door overschrijving op rekening nummer BE08 6306 4000 1413 van Steuncomité 11e-22e FOS.

Meer info

Koen De Reu

0498 74 15 11 | koen.de.reu@telenet.be

Robert Van Dale

050 35 65 60 | katvis@telenet.be

Of op de website van de boekaniers:
www.deboekaniers.be

www.vrijzinnigbrugge.be

De Vrijzinnige telefoongids

www.facebook.com/groups/VCDeSleutelbrug

VC BRUGGE de Sleutelbrug

Vrijzinnig Huis | Beenhouwersstraat 1-3 | 8000 Brugge
William Pharasyn | voorzitter
E info@vrijzinnigbrugge.be | T 0495 71 36 27

HUISVANDEMENS

Jeruzalemstraat 51 | 8000 Brugge
E brugge@deMens.nu | T 050 33 59 75

MORELE BIJSTAND

Coördinatie Stuurgroep Morele Bijstand: huisvandeMens
Ziekenhuizen | woon- en zorgcentra

- Campussen Sint-Jan | SFX en de Palliatieve zorgseenheid 'De Vlinder' | T 050 45 27 95
Evelyne Jiroflée en/of Marieke Denolf
E evelyne.jiroflee@azsintjan.be
E marieke.denolf@azsintjan.be
- Campus SFX en de Palliatieve Zorgseenheid 'De Vlinder'
T 050 45 16 85 | E chantal.wittebolle@azsintjan.be
- WZC De Vliedberg en Van Zuylen | T 0471 55 09 85
E chantal.wittebolle@azsintjan.be | Chantal Wittebolle
- WZC Minnewater | Het Hallenhuis | Ten Boomgaard
Sint-Clara | Zeven Torentjes | Ter Potterie
T 0478 52 28 67
Nicolas Vermoortele
E nicolas.vermoortele@ocmw-brugge.be

HVV BRUGGE 2 | Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging
T 050 37 55 34 | E eliro@telenet.be

HVV BRUGGE 3 | T 050 35 10 86

HVV - OVM BRUGGE Oudervereniging voor de Moraal
E info@ovmbrugge.be
www.ovmbrugge.be

JAARPLANNING DEADLINES

**RESPECTEER DEZE DEADLINE
VOOR HET TOESTUREN VAN GEGEVENS**

Editie
april-mei-juni 2019
vrijdag 22 februari

Editie
juli-augustus-september 2019
vrijdag 24 mei

WF WILLEMSFONDS Brugge en Brugs Ommeland
T 0477 59 17 94 | E katrien.dotselaere@telenet.be
www.willemsfondsbrugge.be

AVF VERMEYLENFONDS Brugge
T 050 35 94 39 | E j.ducazu@scarlet.be

**STICHTING VOOR MORELE BIJSTAND
AAN GEVANGENEN** | T 0494 05 34 81

SOS NUCHTERHEID | T 0477 37 38 65

UPV BRUGGE

Uitstraling Permanente Vorming VUB | T 0475 61 77 24

CGSO BRUGGE

centrum voor geboorteregeling en seksuele opvoeding
Koningin Elisabethlaan 92 | 8000 Brugge
T 050 33 69 70 | E info@cgsobrugge.be
www.cgsobrugge.be

LEIF WEST-VLAANDEREN

Levensende Informatieforum
Koningin Elisabethlaan 92 | 8000 Brugge
T 050 34 07 36 | E leif@levenshuis.be
www.levenshuis.be

BUC BRUGS UNIVERSITAIR CENTRUM

E upv@vub.ac.be | T 02 614 82 20
www.vub.ac.be/UPV

VRIENDEN VAN HET GO! BRUGGE

T 059 50 41 81 | E vriendengo@gmail.com
www.vriendengo.be